

Kyrkosångens Vänners årsredogörelse.

I. Centralkommitténs verksamhet.

Centralkommitténs räkenskaper för år 1938 upptaga i sammandrag följande poster:

Inkomster:

Behållning vid årets början...	1,161:08
Arsavgifter	500:—
Bankränta	32:24
Summa kronor	1,693:32

Utgifter:

Sekreterärearvode	50:—
Reseräkningar, porton m. m.	503:35
Trycksaker	226:45
Behållning vid årets slut:	
a) Till utgivande av gregori-	
ansk musik	288:10
b) Övriga medel	625:42
Summa kronor	1,693:32

Tablå över K. S. V:s Lotterimedelskassas räkenskaper för år 1938.

Inkomster:

Behållning vid årets början...	2,369:04
Tredjedelen av Allm. lotteri-	
medelskassan (84, 21)	28:07
Bankränta	25:43
Summa kronor	2,422:54

Utgifter:

Tidskrift för Kyrkomusik och	
svenskt gudstjänstliv	1,000:—
Skara stiftskrets kurser och	
50-årsjubileum	300:—
Övr. utgifter	19:50
Behållning vid årets slut ...	1,103:04
Summa kronor	2,422:54

Gökhem 31 december 1938.

Karl G. Gustafsson,
kassaförvaltare

P. M. till herrar kretsombud, sekreterare och kassaförvaltare.

1. Lunds stiftskrets utser två revisorer och en suppleant att revidera 1939 års räkenskaper, med anledning därav fatta beslut samt meddela därom till centralkommitténs kassör, kantor Karl G. Gustafsson, Gökhem, före den 1 dec. 1939.

2. Protokollsutdrag, utvisande kretsarnas event. beslut angående ärenden från Centralkommitténs senaste årsammansammanträde skola före den 1 dec. 1939 tillställas undertecknad. Dessutom skall redogörelse för resp. kretsars verksamhet under 1939 vara undertecknad tillhanda före den 31 dec. 1939, författad i den form, att den kan gå direkt till tryck till denna tidskrift, sedan resp. årsredogörelser förelegat vid årsmötet i januari 1940.

3. Motioner till 1940 års årssammansammanträde i januari 1940 insändas till undertecknad före 1 dec. 1939.

4. Arsavgift — 50 kr. — insändes till kantor Gustafsson, Gökhem, senast 1 dec. 1939.

Hav godheten anteckna dessa data i Eder anteckningsbok!

Stockholm den 7 februari 1939.

Gabriel Grefberg,
sekr. i Centralkommittén.

II. Verksamheten 1938 i kretsarna.

Skara stiftskrets. Årsmöte hölls i Skara den 21 mars, varvid räkenskaperna för förra året godkändes, styrelsen omvaldes och arbetsordning för året uppgjordes. Styrelsen består av följande medlemmar: kyrkoherde S. Sandzén, ordf.; kyrkoherde S. Melin, v. ordf.; komminister E. H. Cederbom, sekreterare och 1. sånganförare; kyrkoherde N. Rosander, kassaförvaltare och 2. sånganförare samt fröken Greta Haglund, ledamot. — Kretsen beslöt att avgiva ett yttrande ang. den nya koralboken, som är under utarbetande, och insända detta till Koralbokskommittén. — Kören har under vårterminen hållit två sånggudstjänster, nämligen i Kvänums och Vinköls kyrkor, i maj månad, varvid följande hymner utfördes: 1) Herre sänd ditt ljus — Runbäck. 2) Herre jag haver ditt hus boning kär — Clara Schuman, 3) Sitt öga Jesus öppnat har — Wikander, 4) O Fader vår, barmhärtig, god — Dan. Olson, 5) Lyft ditt öga åter upp — Mendelsohn, 6) Dig skall ditt Sion sjunga (ur Kantat nr 28) — J. S. Bach. Därefter följde predikan och altartjänst.

Största intresset och arbetet har ägnats åt firandet av 50-årsjubileet, som hölls i Skara den 12 okt. Till det samma hade infunnit sig ett stort antal äldre K. S. V.-medlemmar, inbjudna, präster, organister och andra intresserade.

Vid högmässan i domkyrkan predikade Biskop G. Ljunggren över Psalt. 92: 1—4: Det är gott att tacka Herren. Liturger voro hovpredikanten O. Hermansson och kyrkoherde T. Lawenius. Vid orgeln tjänstgjorde domkyrkoorganisten Ivar Widéen. K. S. V.-kören sjöng Te deum. — Efter högmässan samlades man i Församlingshemmet, där hälsningsanföranden hölls av Bi-

skop Ljunggren och K. S. V:s ordf. kyrkoherde G. Sandzén. Biskop G. Aulén höll därefter föredrag om det pågående koralboksarbetet, varvid deltagarna fingo sjunga några nykomponerade koraler, som komma att intagas i koralboken.

Efter middagen redogjorde kyrkoherde Sandzén för kretsens verksamhet under de 50 åren och nämnde många rika personliga minnen från sitt långa medlemskap inom Sällskapet samt dröjde med tacksamhet och vördnad inför minnet av stiftarna och flera av de äldre medlemmarna. Skarakretsen är den äldsta av kretsarna inom K. S. V. — Därefter talade kyrkoherde G. Nordquist om K. S. V:s verksamhet för framtiden, och framkom med ett förslag, att Skara-kretsen skulle ingå till Centralkommittén med en motion om inrättandet av en kyrkosångsskola eller kyrkomusikaliskt institut, förlagt till någon lämplig plats, t. ex. Varnhem. Kretsen beslöt i enlighet med förslaget och uppdrog åt komm. E. H. Cederbom, kantor K. G. Gustafsson och kyrkoherde G. Nordquist att skriva motionen och inlämna den till Centralkommittén. — På aftonen hölls en Musikgudstjänst i domkyrkan, varvid K. S. V.-kören under komminister E. H. Cederboms ledning utförde både gammalt och nytt ur sin repertoire. Det stora numret var Ivar Widéens nykomponerade Mässa för bland. kör, violiner och orgel, vilken nu uppfördes för första gången.

Biskop G. Aulén höll vid musikgudstjänsten ett kort tal över Upp. 7: 9—17, varur må anföras följande tankar: Allt som finns på jorden är dömt att försvinna. Endast om sången och musiken veta vi, att den skall finnas i evighet. Kyrkans musik är icke självändamål, den har alltid en

tjänande uppgift. En kyrkomusiker må besinna Wallins ord i första psalmen: »Ej större mänskofunder Och jordiskt känslspråk De helga Sabbatsstunder, De höga föremål.» Om kyrkomusiken så underordnar sig, blir den något mer än ett uttryck för våra hjärtan, mer än ett uttryck för gemenskap: den blir lovprisning av Gud. Kyrkomusikens hemlighet är tonernas lovprisning. — Jubileumsdagen avslöts i domkyrkan kl. 10 på kvällen med Mikaelidagens Completorium enligt Evang. Tidegård. — Fullständiga referat från jubileet finnas i Tidskriften och Kyrkosångsförbundets sista häften.

Den 23 nov. hade K. S. V. en Musikgudstjänst i Borås, Gustaf-Adolfs kyrkan, varvid jubileumsprogrammet delvis upprepades.

Torbjörntorp d. 7 jan. 1938.

E. H. Cederbom,
sekr.

Växjö stiftskrets. Sällskapet hade sammanträde i Växjö den 18 febr. där styrelsen beslöt utse en präst och en kantor för varje kontrakt att verka för höjande av koralsången. Flera koralaftnar ha kommit till stånd.

Den tredje april bortgick genom döden en av Sällskapets trognaste ledamöter, kantorn Oscar Andersson, Voxtorp. Under en lång följd av år följde han »vännerna» på deras sångarresor och vespergudstjänster och tjänstgjorde vid orgeln. Efter jordfästningen i Blädinge kyrka sjöng K. S. V. manskör vid graven.

Årsmöte hölls den 1 juni i Växjö. Mötet beslöt lämna bidrag till körledare och sångare, som deltaga i den stora kyrkosångshögtiden i Borås 1939.

Under verksamhetsåret ha fyra vespergudstjänster anordnats; i Hovmantorp, Lessebo, Wirestad och Västra Torsås. Vid samtliga tillfällen har

K. S. V. blandade kör utfört ifrågakommande antifonier och hymner.

Den 6—7 juli anordnade sällskapet en kyrkomusikalisk kurs i Borgholm. Ett tjugotal präster och kantorer deltog. Ledare och föreläsare voro: Kyrkoherde Peters, Söndrum, musikdirektörerna Sahlin, Rosenqvist och Nygren.

Kursen har omfattat orgelmusik, liturgi, koral- och körsång samt tonbildning och rösthygien.

Blädinge den 15 dec. 1938.

Gunnar Johansson,
sekreterare.

Lunds stiftskrets. K. S. V., Lunds stift. — Verksamheten inom kretsen har under årets första månader helt och hållet ägnats åt den nya psalmboken. Sälunda höllos under februari månad psalm- och koralkurser, omfattande 2—4 föredragskvällar, enligt nedanstående program:

i Kristianstads Helga Trefaldighets kyrka. Kursledare: kyrkoh., teol. dr: A. Anderberg och musikdir. O. Wadborg,

i Ängelholms kyrka. Kursledare: kyrkoh. H. Wentz och musikdir. C. E. Rosenquist,

i Lund å S:t Mikael's kapell. Kursledare: domkyrkokapellmästare J. Heddar. Kursen inleddes med föredrag av biskop Edv. Rodhe,

i Simrishamns kyrka. Kursledare: kyrkoh., teol. dr A. Anderberg, musikdir. O. Wadborg och musikdir. B. Johnsson,

dessutom har en kurs hållits i Karlskrona Fredrikskyrka d. 16—18 sept. med kyrkoh. F. Witzell och musikdir. D. Murgård som kursledare. — Tre församlingar, nämligen Gärdstånga, Lövestad och S. Asum, ha rekviderat föredragshållare genom K. S. V. för församlingsaftnar med den nya psalmboken på programmet. —

Efter kretsmötet d. 19 april i Lund, då föreningen hade att yttra sig om sina synpunkter på hela koralboksrevisionen, vidtog »Dansk koraldag» å S:t Mikael's kapell. I ett klart format anförande gav dagens föredrags-hållare, magister Finn Viderø, København, en glänsande översikt över dansk psalmsång från reformationen till våra dagar. — Vid en konsert i S:t Peters Klosters kyrka på kvällen gav Københavns Motetkor under ledning av organist Harry Enig och med magister Viderø vid orgeln märkliga prov på dansk kyrkomusik av i dag. Programmet upptog liturgisk musik, nya koraler, koralförspel och motetter med namnen Laub, Jeppesen, Viderø, Hamburger, Möller och Ring. Den nuvarande danska komponistgenerationen kännetecknas icke bara av stort tekniskt kunnande och sinne för ädel kyrkoton utan även genom verkligt andlig glöd. Körens prestationer bekräftade ytterligare tidigare vunna erfarenheter av den höga nivå, som utmärker dansk körkultur: gott röstmaterial, precision och långt driven fraseringskonst.

Årets koralvecka, förlagd till Båstad under tiden 7—13 juni, samlade c:a 35 medlemmar. Samlingslokal och bostad hade denna gång förlagts till Feriehemmet. — Veckans föredrag, som alla höllas av prof. R. Bring, Lund, behandlade »Vår kyrkas be-kännelse». Varje dag inleddes med matutin och avslutades med completorium, dessutom föregicks eftermiddagens koralövning av vesper. För ledningen av dessa övningar i såväl gregoriansk som luthersk koral svarade musikdir. R. Blennow, Åstorp, kyrkoh. K. Peters, Söndrum och pastor A. Uddling, Arlööv. Vid de musikstunder, som anordnats av kantor A. Runbäck, Båstad, upptogs den första utslutande orgelmusik av samtida mästare. Den

andra ägnades åt gamla mästa-res orgel- och körsatser. —

Årsmöte hölls i Lund d. 19 sept. Härvid gavs medlemmarna tillfälle att åhöra tvenne föredrag på inbjudan av Collegium Cantorum ludense. I det första, som hölls av prof. J. Lindblom, Lund, delgav denne sina intryck från en nyligen företagen rundresa till Belgiens och norra Frankrikes katedraler, i det andra meddelade kyrkoh. A. Adell, Lund, en historik över »Svensk tidegård». — Vid Lunds stifts bibelsällskaps högtidsvesper i domkyrkan samma afton uppfördes kantaterna »Alles was ihr thut mit Worten oder mit Taten» och »Sänd ut din ängel» av D. Buxtehude.

Styrelsen har under året bestått av prof. A. Nygren, Lund, ordf., kyrkoh. J. Hartler, Asmundtorp, v. ordf. och kassaförv., kyrkoh. B. Astrand, Brunnby, domkyrkokapellmästare J. Hedar, Lund, musikdir. O. Mellander, Lund. Suppleanter: kyrkoh. A. Melin, Kävlinge, kantor N. G. Zettergren, Malmö, organist Inga Johnsson, Limhamn (till-lika sekr.). — Ombud i centralkommittén: prof. A. Nygren. Suppl.: kyrkoh. J. Hartler.

I. J.

Härnösands stiftskrets. Kyrkosångs-förbundet Kyrkosångens Vänner i Härnösands stift omfattade vid senaste årsmötet, som hölls i Sundsvall den 30 okt. 1938, 1006 medlemmar och 50 enskilt anslutna. I samband med årsmötet hölls en kyrkokonsert i Sundsvalls kyrka av Sundsvalls kyrkokör.

Den 9—14 aug. hölls å Alnön en kyrklig kurs för präster och organister. Som inbjudare till kursen stodo förutom Kyrkosångsförbundet Kyrkosångens Vänner i Härnösands stift Sv. kyrkans Diakonistyrelse, Medelpadskretsen av Allm. sv. prästföreningen samt Medelpads organistförening. Kur-

sen, som avsåg att omfatta allt som hör gudstjänstlivet till, leddes av pastor Axel Boström, Stockholm. Följande ämnen behandlades: Kyrkoförkunnelsen (biskop T. Ysander); Kyrkomusiken (komminister I. Sahlin); Kyrkosalmen (prosten G. E. Mellberg); Kyrkorummet (arkitekt J. Akerlund); Kyrkoceremoniale (fil. kand. H. Andersson). Dessutom meddelade röstpedagogen Ake Nygren undervisning i sång och talteknik.

Själevad den 27 dec. 1938.

Knut Norell,
sekr.

Ärkestiftets krets. 1938 års arbete i Ärkestiftets K. S. V. betecknas främst av tre tilldragelser.

Årsmötet den 14 februari hade anordnats såsom en samlingsdag omkring den nya psalmboken och koralboken. Vid de inledande årsmötesförhandlingarna omvaldes den gamla styrelsen (domkyrkoorganist H. Weman ordf., komm. I. Sahlin v. ordf., kyrkoh. J. Söderberg, kantorerna P. G. Persson kassaförv., J. Lindblom och M. Engström). Dagens första föredrag hölls av kyrkoadj. Arnold Werner, Sthlm, och behandlade den nya psalmboken. Därefter talade domkyrkoorganisten Weman om koralkommitténs arbete och presenterades åtskilliga av de nya melodierna. Komm. Sahlin talade om »En levande församlingsång». På kvällen var orgelstund med offentlig koralövning anordnad. Till slutningen var mycket stor, så att den tilltänkta lokalen, Domprostsalen i Upsala, måste överges och förhandlingarna hållas i Domkyrkan. K. S. V. torde också denna dag ha fått åtskilliga nya medlemmar.

Kyrkomusikdagarna i Harmånger 20—21 april samlade ett 50-tal deltagare. Utom övningar av högmässa och

tidegärd förekom ett föredrag av komm. Sahlin över ämnet »Våra gudstjänster ur kyrkomusikalisk synpunkt», samt ett samtal »Vad väntar prästen av organisten; vad väntar organisten av prästen?»

Höjdpunkten i årets arbete inom K. S. V. var givetvis de *Dagar för kyrkomusik och kyrkokonst* som hölls i *Leufstabruk* den 14—16 oktober. Initiativet till detta företag utgick från dr Einar Erici i Stockholm. Deltagarantalet hade begränsats till 50, vilken siffra mycket hastigt uppnåddes. Dagarna inleddes med en Bachkonsert på den gamla förnämliga Cahmanorgeln i brukskyrkan. Andra dagen var en utfärd anordnad. Öster-Leufsta, Tegelsmora, Vendel, Tensta, Hökhuvud och Valö kyrkor besöktes. Prof. H. Cornell demonstrerade arkitektur och målningar, och domkyrkoorganisten Weman de olika orglarna. På kvällen hade baron de Geer inbjudit deltagarna till en musikalisk soaré på Leufsta herrgård, vilken länge torde komma att leva i deltagarnas minnen. På söndagen firades högmässan i brukskyrkan, varvid kontraktsprosten dr J. Cullberg predikade. Dagarna började och slutade med tidebön. Medverkande utom de ovan nämnda voro fru Greta Roos, violin, fru Ingeborg Eklöf, sång, prof. och fru Theorell, stråkinstrument samt den 90-åriga Leufstaspelemannen Jan Erik Jansson, nyckelharpa. Dessa högtidsdagar torde ha kvarlämnat synnerligen goda minnen hos de entusiastiska deltagarna.

L. Lindhagen,
sekr.

Stockholmskretsen. Under året ha hållits två allmänna sammanträden, varav ett årsmöte, samt fyra styrelsesammanträden. Vid två av dessa senare företogs en genomgående granskning

av 1937. års koralbok, som därefter överlämnades till sekr. i Kungl. Korallbokskommittéen.

Följande föredrag ha hållits: »Vissa delar av förslag till revision av den svenska kyrkohandboken». (Av kretsens ordf. Kyrkoherden Hellerström, vid årsmötet.) »På färd till Runö efter koralvarianter». (Vid allm. höstsammanträdet av docenten Carl-Allan Moberg.) Vid detta sammanträde medverkade »Kyrkomusikaliska föreningen» vid Musikaliska Akademien med körkoraler.

I samband med Centralkommitténs årsmöte anordnade kretsen samkväm i Storkyrkans kyrkosal, varvid demonstrerades liturgiska kommitténs förslag till nytt högmässoritual.

Gabriel Grefberg,
sekr.

Göteborgs stiftskrets. Göteborgs stiftskrets av Kyrkosångens Vänner har under år 1938 utdelat ett antal stipendier till understöd för kyrkokörer i stiftet.

Vespergudstjänster ha på spridda ställen varit anordnade av medlemmar i K. S. V. i deras resp. kyrkor.

Någon särskild kyrkomusikalisk högtid har detta år ej hållits.

Göteborg d. 10 febr. 1939.

Tore Hulthén,
sekr.

Strängnäs stiftskrets. Vid förbundsstyrelsens sammanträde under kyrkosångfesten i Örebro 1937 beslöts, att förbundet i avsikt att söka väcka ett större intresse för kyrkosångsgrörelsen i stiftets östra del skulle anordna en sånghögtid i Nyköping.

Såsom förberedelse till Nyköpingshögtiden — vad Närkesköreerna bekräffade — hölls en s. k. kyrkosång-

dag i Askersund och Lerbäck den 30 oktober, vid vilket tillfälle gävoskonserter i Askersunds landsförsamling och Lerbäckes kyrkor. Därjämte samlades körer för gemensam repetition i Kumla och Katrineholm.

Vid sånghögtiden i Nyköping den 12—13 november bereddes sångarna ett synnerligen hjärtligt och gästfritt mottagande av stadens församlingar med kyrkoherdarna Ydén och Erlandsson i spetsen. Högtiden inleddes med musikgudstjänst i S:t Nicolai kyrkan, varvid förbundskören sjöng tvenne hymner förutom Te Deum. Söndagen inleddes med nattvardsgudstjänst i Allhelgona kyrka. Vid högmässan i stadens kyrkor medverkade resp. kyrkokörer. På eftermiddagen hölls kör- och orkesterkonsert i S:t Nicolai. I hymnprogrammet medverkade c:a 250 sångare och i huvudnumret — Daniel Olson: Dav. 84 psalm för kör, soli och orkester — medverkade, förutom över hundraålet sångare medlemmar ur Filharmoniska sällskapet, Nyköping, och Kumla Musiksällskap. Ett vackert, kontrasterande inslag utgjorde Kumla barnkörs del i programmet.

Vid kvällens samkväm, till vilket stadens församlingar inbjudit sångarna hyllades bl. a. och först och främst komminister Gabriel Grefberg, Stockholm, som av sagt sig återval på v. ordförandeposten. Komminister Grefberg var en av de tre prästmän, som en gång togo initiativet till förbundets bildande. Med stor saknad och med tacksamhet för den stora insats komminister Grefberg gjort för kyrkosångsgrörelsen i stiftet böja vi oss för nödvändigheten, när ett annat arbetsfält kräver hans krafter helt.

I samband med Nyköpingshögtiden hölls också årsmöte under komminister Grefbergs ordförandeskap. Förbundets ordförande, Biskop Aulén, var tyvärr förhindrad närvara vid högti-

den. Till v. ordf. valdes kyrkoadjunkt Sigurd Håkansson, Örebro. Resp. 1:e, 2:e och 3:e förbundsdirigenter blevo musikdirektörerna Rolf Forssman, Kumla, Petrus Österberg, Eskilstuna, och Ake Kullaes, Nyköping.

Övriga ledamöter blevo kyrkoherde T. Zetterquist, kantor Paul Littorin, kantor Richard Jonsson, musikdirektör Gunnar Marcusson och kantor Sten Blomqvist.

Rolf Forssman.

Recensioner.

Liturgi.

Arthur Adell: Bibeln i vår högmässogudstjänst. (Bibeltjänsts skriftserie) 1939. 64 s. Pris 1:25. C. W. K. Gleerups förlag.

Den av Bibeltjänst genom samverkan med ett flertal förlag utgivna skriftserien har nu upptagit även ovanstående ämne till behandling. Det sker genom en nyligen hos Gleerups i Lund utgiven av Arthur Adell författad skrift med titeln Bibeln i vår högmässogudstjänst. För mången torde det vara så att sammanställningen bibel och högmässa blott blir en erinran därom att i vår högmässa två lektioner ur Skriften föredragas vid altaret och vissa år därtill en tredje från predikstolen. Vore med ett sådant påpekande hela relationen mellan bibel och gudstjänst återgiven, då förefunnes ju varken från bibelns eller högmässans synpunkt någon anledning att närmare syssla därmed. Andra mena, att förhållandet mellan bibel och gudstjänst är av den art som beröres, då man talar om att reformationen renade gudstjänsten från allt oevangeliskt stoff, m. a. o. att bibeln är den måttstock varmed vi undersöka vår gudstjänstordnings rätta halt. En sådan uppfattning har naturligtvis sitt berättigande men ej heller därmed är på något sätt frågan om bibel och gudstjänst uttömd. Sanningen är ju den att genom hela gudstjänsten, vi ha att nu att i första hand

betänka högmässan men det gäller ju även övriga gudstjänster, i böner, lovsånger och liturgiska formler går en ström av bibliska uttryck och tankar. För fäderna voro utan tivel dessa tankar och citat på ett helt annat sätt levande än för vår tids människor, just den mindre bibelkännedomen i vår tid är ju ett av hindren härvidlag, man kan i detta sammanhang tänka på det vittnesbörd som också ligger i den bibelgenomträngdhet som utmärker psalmdiktningen hos oss intill 1819 jämfört med senare nydiktning. Så måste en behandling av bibeln i vår högmässa bli en ordentlig genomgång av gudstjänstens liturgiska delar med redogörelse för citat eller för det respektive innehållets beroende av olika bibelställen. En sådan redogörelse är det nu Adell med vanlig omsorg giver i sin lilla mycket innehållsrika skrift. Därtill åtskillig nyttig undervisning om högmässan i övrigt. Särskilt skulle jag vilja framhålla den disposition av högmässan, som här gives, och i samband därmed redogörelsen för övergången mellan skriftermålsdelen och bönedelen, där författaren gör upp med gamla missuppfattningar, som ännu med stor envishet hålla sig kvar i diskussionen. En förtjänst, fast det ju egentligen borde vara en självklar sak då högmässan behandlas principiellt, är att redogörelsen avser fullständigt högmässa. Frågar man till sist vad en genomgång av högmässan efter denna